

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om förbättring av fiskerinäringens ekonomiska läge"

KOM(2006) 103 slutlig

(2006/C 318/21)

Den 9 mars 2006 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående yttrande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 juli 2006. Föredragande var Gabriel Sarró Iparraguirre.

Mot bakgrund av ovanstående antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vid sin 429:e plenarsession den 13–14 september 2006 (sammanträdet den 14 september) följande yttrande med 120 röster för, 16 röster emot och 9 nedlagda röster:

1. Sammandrag och rekommendationer

1.1 Med tanke på den ekonomiska och sociala betydelse som fiskerisektorn har i Europeiska unionen, och som vida överskrider dess direkta bidrag till BNP ⁽¹⁾, ställer sig EESK bakom kommissionens meddelande ⁽²⁾ när det gäller bedömningen av den kritiska situationen inom gemenskapens fiskesektor. EESK anser att det krävs snabba insatser och att de föreslagna åtgärderna som syftar till att rädda sektorn ur krisen varken är realistiska eller tillräckliga. Kommittén anser att förslagen inte är realistiska eftersom det i huvudsak handlar om familjeföretag som bara äger en båt och som arbetar i fiskelag med begränsade resurser och med en minimal bemanning, samtidigt som dessa företag underkastats stränga förvaltningsregler för fiske och har ytterst lite handlingsutrymme för att kunna vidta åtgärder för omstrukturering och säkerställa sin överlevnad på kort sikt.

1.2 I avsaknad av en ny gemenskapsbudget vid sidan av den som öronmärkts för FFU/EFF ⁽³⁾ är möjligheterna till nya insatser praktiskt taget obefintliga. EESK anser därför att det aktuella meddelandet i praktiken kommer att få ytterst marginella återverkningar på de flesta företag.

1.3 När det gäller företag som mot bakgrund av sin storlek söker undsättningsstöd och stöd till omstrukturering anser EESK att meddelandet bland annat bör innehålla följande:

— En gemenskapsbudget som är klart avgränsad i förhållande till budgeten för Fonden för fiskets utveckling (FFU) och Europeiska fiskerifonden (EFF).

— Undsättningsstödet bör vara återbetalningsfritt med en tillämpningstid som överskrider sex månader.

— Mer flexibilitet i de nationella program som medlemsstaterna skall lägga fram så att de företag som gör framställningar snabbt kan få tillgång till det stöd som erbjuds.

1.4 Utöver undsättningsstöd och stöd till omstrukturering för företag i kris bedömer EESK att ytterligare en rad andra åtgärder bör vidtas för att motverka de svåra återverkningar som det dyra bränslet har på företagen i fiskesektorn och på bemanningen. Kommittén föreslår i synnerhet att kommissionen och/eller rådet tar ställning till följande:

a) En höjning av tröskeln för mindre stödbelopp till 100 000 euro per företag.

b) Tillfälligt avbrott för fiskeflottan i fall av "oförutsedda händelser", till exempel den kris som uppstått till följd av förhöjda priser på dieselolja.

c) Tillstånd att utbetala stöd för att täcka försäkringsavgifter på motsvarande sätt som inom jordbruksförsäkringarna.

d) Inrätta en särskild avvecklingsfond på EU-nivå, sammankopplat med en tilläggsbudget som i första hand riktas till den delen av flottan som har de största problemen och som ger fartygsägarna möjlighet att på ett värdigt sätt frivilligt lägga ned sin verksamhet.

e) Så omfattande stöd som möjligt till offentliga förvaltningar såväl på nationell nivå som på EU-nivå via stöden till FoU ⁽⁴⁾ och innovation för att främja projekt som fiskesektorn föreslår i syfte att höja energieffektiviteten inom branschen och finna alternativa eller kompletterande bränslen till dieselolja samt för uppbyggnad av teknikplattformar för fisket.

f) Göra ansträngningar för att åstadkomma förändrade attityder bland fiskare i syfte att involvera dem i marknadsföringen av fiskprodukter, för att på detta sätt öka mervärdet för fiskeriprodukter.

⁽¹⁾ Bruttonationalprodukt.

⁽²⁾ KOM(2006) 103 slutlig, 9.3.2006.

⁽³⁾ Fonden för fiskets utveckling/Europeiska fiskerifonden.

⁽⁴⁾ Forskning, teknik, utveckling och innovation.

- g) Se över skattebestämmelserna för kustflottan, särskilt genom att överväga regler för skattebefrielse för företag i fråga om återförsäljarnas intäkter vid auktioner för direktförsäljning samt en minskning av momsen när det gäller återförsäljarnas förmedlingsverksamhet.
- h) Att föra in den högsjöflotta som idkar fiske utanför gemenskapens vattenområde i det andreregister som finns för handelsflottan i olika medlemsstater genom att ändra EU:s riktlinjer gällande statligt stöd till fiskesektorn.

2. Motivering

2.1 Fiskesektorn förser oss inte bara med en betydande del av det protein vi behöver för vår överlevnad, utan den spelar dessutom en viktig roll i de ekonomiska och sociala strukturer som ligger till grund för många kustsamhällen över hela EU. Enligt uppgifter från kommissionen ⁽⁵⁾ svarar den utvidgade unionen (EU-25) för 5 % av den totala produktionen av fisk i världen med sina 7 293 101 ton fisk (fångst och fiskodling) och är därmed den näst största fiskeproducenten i världen efter Kina. Unionen har en flotta på knappt 90 000 fiskerfartyg och sysselsätter 229 702 personer.

2.2 Sektorn har anpassningsproblem eftersom fiskstammen har minskat i de flesta fiskeområden, och till och med uttömts i vissa av dem. Därtill är marknadsvillkoren dåliga. Enligt det aktuella kommissionsdokumentet har kvoterna till fartyg som fiskar efter de viktigaste djuphavsarterna (torsk, kolja, vitling, sej och kummel) och bottenlevande arterna (rödspätta, tunga, marulk och havskräfta) i västra Europa minskat sedan mitten av 90-talet.

2.3 Reformen av den gemensamma fiskeripolitiken 2002 gav möjlighet till modernisering av metoderna för fiske i EU i syfte att garantera hållbarhet, men den har även inneburit åtgärder som till exempel planer för återskapande av fiskstammar som begränsat fångsten och minskat fiskarnas inkomster avsevärt. Denna situation kommer inte att ändras framöver.

2.4 Denna situation i kombination med en normal och kontinuerlig ökning av driftkostnaderna och med en drastisk höjning av bränslekostnaderna har lett till att många fiskerfartyg går med förlust.

2.5 I kommissionens meddelande uppräknas en rad orsaker som tillsammans har drivit en stor del av gemenskapens fiskeflotta in i detta ekonomiska läge. En rad förslag till lösningar läggs fram.

⁽⁵⁾ Fakta och siffror om GFP. Grundläggande information om den gemensamma fiskeripolitiken. 2006 års utgåva, Europeiska kommissionen.

3. Bakgrund

3.1 Bland dessa orsaker nämns i kommissionens meddelande två lättförståeliga omständigheter:

- sjunkande inkomster, och
- ökande kostnader.

3.1.1 Inkomstsänkningen är en följd av

- Stagnerande marknadspriser:
  - importfiskens andel ökar,
  - fiskodlingarna är under utveckling,
  - försäljningen koncentreras till större distributionskedjor.
- Minskade fångster:
  - intensivfiske på vissa fiskpopulationer,
  - minskningen av fiskerikapaciteten har varit otillräcklig.

3.1.2 Fartygens driftskostnader som vanligen ökar något från år till år har sedan 2003 varit föremål för en drastisk ökning till följd av bränslepriserna, vilket har drabbat fiskeflottan i olika grad, men särskilt trålare som utgör merparten av gemenskapens fiskeflotta och som för närvarande uppvisar nettoförluster av verksamheten.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Bland de åtgärder som kommissionen föreslår bli antagna för att komma ur det nuvarande svåra ekonomiska läget inom fiskesektorn kan man nämna följande:

- åtgärder på kort sikt för undsättning och omstrukturering av fiskeriföretag som kan bli lönsamma genom strukturella ändringar,
- åtgärder på lång sikt för att fiskesektorn skall kunna anpassa sig till den nya situationen med höjda bränslepriser.

4.1.1 Undsättning och omstrukturering på kort sikt

4.1.1.1 För att undsätta och omstrukturera fiskeriföretag som riskerar konkurs eller som är på kraftig tillbakagång avser kommissionen i meddelandet att eventuellt tillgripa befintliga instrument inom ramen för nuvarande system för statligt stöd utgående från gemenskapens riktlinjer om statligt stöd för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter ⁽⁶⁾ samt riktlinjerna om prövning av statliga stöd till fiskeri- och fiskodlingssektorerna ⁽⁷⁾. Vidare övervägs vissa undantag som faller utanför riktlinjernas ramar (se punkt 4.1.1.5 och 4.1.1.6).

⁽⁶⁾ EUT C 244, 1.10.2004.

⁽⁷⁾ EUT C 229, 14.9.2004.

4.1.1.2 Undsättningsstödet, som högst får betalas ut i sex månader, skall utgöras av lån med återbetalningsskyldighet eller garantier. Målet är att hjälpa företagen att anpassa sig till den nya situationen till följd av höjda bränslepriser, i synnerhet när det gäller fartyg som använder släpredskap och bedriver riktat fiske efter djuphavs arter. Om räddningsstödet följs av en godkänd omstruktureringsplan kan stödet betalas tillbaka med medel som företaget får som omstruktureringsstöd.

4.1.1.3 För att undsättningsstödet skall vara effektivt i praktiken anser EESK att det bör vara kostnadsfritt och inte vara ett lån med återbetalningsskyldighet eftersom ett kostnadsfritt stöd innebär ett mervärde som gör det mer attraktivt för företagen. I motsatt fall kan lån med återbetalningsskyldighet fås vid vilken finansinrättning som helst utan att kommissionens tillstånd behövs.

4.1.1.4 Stödet till en ny omstrukturering av fiskeriföretagen för att dessa åter skall bli lönsamma innebär ofta investeringar och anpassningar av fartygen. Riktlinjerna för statsstöd till fiskerisektorn fastställer bland annat regler för beviljande av stöd till modernisering och utrustning av fiskefartyg utgående från bestämmelserna i det finansiella riktinstrumentet för fisket (FFU⁽⁸⁾). Villkoren för beviljande av statligt stöd i detta syfte är alltså desamma som villkoren för gemenskapsstöd med stöd av FFU-förordningen.⁽⁹⁾

4.1.1.5 Kommissionen planerar en undantagsåtgärd genom att tillåta beviljande av statligt stöd för vissa moderniseringsinsatser som faller utanför FFU-förordningen på villkor att dessa inte är riktade till omstrukturering av fiskeföretag inom ramen för nationella program för undsättning och omstrukturering. För att undantagstillstånden skall kunna beviljas kommer kommissionen att granska de nationella programmen i ljuset av gemenskapens riktlinjer på villkor att omstruktureringen av företagen grundar sig på realistiska ekonomiska beräkningar i nuläget och att man beaktar det nuvarande och förväntade läget för de fiskpopulationer som är föremål för fiske. Omstruktureringen skall även garantera företaget lönsamhet genom att bevilja nedsatta driftskostnader utan att nuvarande arbetsmängd eller kapacitet inom fisket ökar.

4.1.1.6 Kommissionens undantagstillstånd för beviljande av statligt stöd inom ramen för de nationella programmen för stöd och undsättning samt till omstrukturering skall innebära följande investeringar:

- a) Ett första byte av fiskeredskap för att införa en mindre bränslekrävande fiskemetod.
- b) Köp av utrustning för att öka bränsleeffektiviteten, t.ex. ekonometer.

c) Ett motorbyte, under förutsättning att

1. den nya motorn för fartyg under en största längd av 12 meter som inte använder släpdon har samma effekt som, eller lägre än, den gamla motorn,
2. den nya motorn för alla fartyg med en största längd av upp till 24 meter har minst 20 % lägre effekt än den gamla,
3. den nya motorn för trålare över en största längd av 24 meter har minst 20 % lägre effekt än den gamla och fartyget byter till en mindre bränslekrävande fiskemetod.

4.1.1.7 Inom ramen för de nationella system som tillåter en omstruktureringsplan med avseende på fiskeföretag med flera fartyg över en största längd av 12 meter, kan kommissionen godta att den minskning av motoreffekten som avses i punkt 4.1.1.6 c 2 och 3 ovan tillämpas för "hela" företaget. Om ett fartyg avvecklas utan offentligt stöd skall det också räknas med i den minskning som krävs.

4.1.1.8 Denna princip kan även godtas när det gäller nationella system som tillåter grupper av små och medelstora företag att tillsammans lägga fram en omstruktureringsplan. I sådana fall kan vissa gruppmedlemmars (eller vissa av fartygens) lönsamhet förbättras genom de övrigas insatser, till exempel genom avveckling.

4.1.1.9 Vid en tillfällig nedläggning av fiskeriverksamheten under den tid som behövs för att genomföra godkända investeringar ombord på fiskefartygen kan företagen begära statligt stöd under förutsättning att det sker inom ramen för programmen för räddning och omstrukturering.

4.1.1.10 Alla andra offentliga stöd, inbegripet gemenskapsstöd, som betalas till företag i svårigheter måste tas med i den allmänna bedömningen av omstruktureringsplaner och långsiktig lönsamhet.

4.1.1.11 Medlemsstaterna måste inom två år efter det att detta meddelande offentliggjorts anmäla sina nationella planer för räddning och omstrukturering till kommissionen, och i vissa fall även enskilda planer för större företag. Inom två år efter det att den anmälda planen har godkänts av kommissionen skall medlemsstaten utfärda de administrativa besluten om omstruktureringsplanerna.

4.1.1.12 Eftersom de nuvarande ekonomiska svårigheterna i synnerhet drabbar fartyg som använder släpredskap anser kommissionen att sådant omstruktureringsstöd i första hand bör inriktas på trålare.

⁽⁸⁾ Förordning (EG) nr 1263/1999, 12.6.1999.

⁽⁹⁾ Förordning (EG) nr 2792/1999, 17.12.1999.

4.1.1.13 När det gäller direkt driftsstöd avvisar kommissionen i föreliggande meddelande varje form av offentliga insatser för att kompensera för kostnadsökningarna till följd av de höga bränslepriserna, eftersom det skulle vara oförenligt med EG-fördraget.

4.1.1.14 Däremot skulle kommissionen kunna acceptera det garantisystem som fiskerinäringen efterlyser. I enlighet med detta skulle de medel som näringen betalar in under gynnsamma perioder betalas tillbaka som kompensation om driftskostnaderna plötsligt ökar kraftigt. Kommissionen skulle kunna godkänna ett sådant system om det innehöll garantier för att allt statligt stöd betalas tillbaka på marknadsvillkor.

4.1.1.15 EESK ställer sig bakom kommissionens meddelande när det gäller bedömningen av den kritiska situationen inom gemenskapens fiskesektor, men anser att de föreslagna åtgärderna som syftar till att rädda sektorn ur krisen varken är realistiska eller tillräckliga. Kommittén anser att förslagen är orealistiska, eftersom det i huvudsak handlar om familjeföretag som bara äger en båt och som arbetar i fiskelag med begränsade resurser och en kraftigt begränsad personalstyrka, samtidigt som dessa företag underkastas stränga förvaltningsregler för fiske och har ytterst lite handlingsutrymme för att kunna vidta åtgärder för omstrukturering och garantier för överlevnad på kort sikt. Utan en ny budget som är klart avgränsad i förhållande till budgeten för FFU/EFF är möjligheterna att praktiskt omsätta dessa nya åtgärder mycket begränsade. Därför anser EESK att detta meddelande kommer att få mycket få konkreta effekter för flertalet företag.

4.1.1.16 När det gäller företag som mot bakgrund av sin storlek söker stöd till undsättning och omstrukturering anser EESK att meddelandet bland annat bör innehålla följande:

- En budget som är klart avgränsad i förhållande till budgeten för FFU och EFF.
- Ett kostnadsfritt stöd till undsättning med en tillämpningstid på sex månader.
- Flexibilitet och anpassbarhet hos de nationella program som medlemsstaterna skall lägga fram så att de företag som gör framställningar snabbt kan få tillgång till stödet.

4.1.1.17 EESK vill påpeka för kommissionen att tillämpningen av stöd med mindre belopp kan vara en effektiv åtgärd på kort sikt. EESK menar emellertid att det stöd som avsatts inom ramen för nuvarande lagstiftning (3 000 euro per företag under en treårsperiod) är alltför lågt och att det inte motsvarar verkliga förhållanden, framför allt om man tar hänsyn till att gränsvärdet för EU:s övriga sektorer, förutom jordbruket, ligger på 100 000 euro. Därför anser kommittén att man

omedelbart bör se över bestämmelserna avseende begränsade stödbelopp till fiske och höja gränsvärdet till 100 000 euro i överensstämmelse med övriga sektorer. EESK gav uttryck för denna synpunkt redan i sitt yttrande "Handlingsplan för statligt stöd – Mindre men bättre riktat statligt stöd: en plan för reform av det statliga stödet 2005–2009" ⁽¹⁰⁾.

4.1.1.18 En annan möjlig åtgärd som skulle kunna vara till mycket stor nytta för fisket och fartygsbesättningarna vore att betrakta fiskerisektorns allvariga ekonomiska situation som en oväntad händelse i enlighet med FFU-förordningens artikel 16, som möjliggör ersättning till fiskarna och fartygsägarna på grund av ett tillfälligt uppehåll i verksamheten under sådana förhållanden.

4.1.1.19 Om man snabbare vill anpassa fisket till kapacitet till fiskbestånden föreslår kommittén att kommissionen på kort sikt inrättar en gemenskapsfond för avveckling av fartyg med en särskild budget som medlemsstaterna ovillkorligen och enbart skall utnyttja när företag begär att deras fartyg skall avvecklas. Inom ramen för denna fond skulle man kunna prioritera de delar av fartygsflottan som drabbats av flest svårigheter.

4.1.1.20 Kommittén anser vidare att kommissionen på kort sikt bör se över riktlinjerna för statligt stöd till fiskerisektorn för att göra det möjligt att i medlemsstaterna upprätta särskilda register över fiskerifartygen i syfte att förbättra konkurrensraften hos den högsjöflotta som bedriver verksamhet utanför gemenskapens vatten, i likhet med de åtgärder som vidtogs inom handelsflottan under 90-talet.

4.1.1.21 När det gäller garantisystemet för plötsliga höjningar av bränslepriserna anser kommittén att det rör sig om en annan typ av stöd som i den nuvarande svåra situationen kan bidra till att bevara arbetstillfällen ombord på fisket. Det är anledningen till att kommittén stöder detta system, även om det mot bakgrund av den nuvarande ekonomiska konjunkturen är föga sannolikt att det kommer att tillämpas under de förhållanden som kommissionen beskriver. Kommittén anser att kommissionen borde ge medlemsstaterna möjlighet att helt eller delvis stå för de försäkringspremier som sektorns organisationer tecknar i syfte att säkerställa ett högsta pris på dieseloljan under en viss period i likhet med jordbruksförsäkringarna.

4.1.1.22 Kommittén anser för övrigt att det vore lämpligt att se över skattesystemet med avseende på kustflottan. I praktiken anser vi att man skulle kunna bevilja skattebefrielse för företag när det gäller återförsäljarnas intäkter vid auktioner för direktförsäljning samt en minskning av momsens när det gäller återförsäljarnas försäljningsverksamhet.

⁽¹⁰⁾ EUT C 65, 17.3.2006.

4.1.2 Åtgärder och initiativ på längre sikt

4.1.2.1 På lång sikt är förutsättningen för att fiskerinäringen skall gå mot ljusare tider att fiskbestånden återhämtar sig och att det införs hållbara fiskemetoder. I meddelandet föreslås följande åtgärder:

- a) Bättre fiskeförvaltning.
- b) Bättre efterlevnad av reglerna för fiskeförvaltning.
- c) Organisation och drift av fiskmarknader.
- d) Främjande av forskning om bränsleeffektiva och miljövänligare fiskemetoder.

4.1.2.2 Enligt kommitténs uppfattning ingår alla dessa långsiktiga åtgärder i den gemensamma fiskeripolitiken. Vi vill dock påpeka för kommissionen att för att uppnå ett fiskeförvaltnings-system som möjliggör en maximal hållbar avkastning krävs det nya idéer efter det att man genomfört planerna för återhämtning och förvaltning av de mest hotade bestånden.

4.1.2.3 EESK stöder till fullo kommissionens insatser för att säkerställa att den gemensamma fiskeripolitikens bestämmelser tillämpas korrekt i hela EU. Vi vill dock än en gång framhålla att kommissionen fullt ut bör samarbeta med gemenskapens kontrollorgan för fiske, något som kommissionen själv påpekar i sitt meddelande, och att detta organ bör tilldelas tillräckligt med personal och ekonomiska resurser för att kunna utföra det mycket viktiga uppdrag den tilldelats.

4.1.2.4 EESK uppmanar kommissionen att öka sina insatser för att stoppa illegalt, icke rapporterat och oreglerat fiske. Att stänga gemenskapsmarknaden för denna typ av fångster vore ett avgörande steg, eftersom det är på denna marknad som den största delen av produkterna från detta olagliga fiske hamnar. Vidare anser kommittén att ett förbud mot omlastning på öppet hav skulle kunna vara en effektiv åtgärd mot denna typ av fiske.

4.1.2.5 Kommittén anser att den utvärdering av marknadsorganisationen för fiske som kommissionen föreslår är nödvändig. Nya instrument bör användas för att öka företagets ekonomiska avkastning samt för att förbättra saluföringen av fisk och fiskeriprodukter. Därmed skulle producenterna kunna ge dessa varor ett mervärde i grossistledet och delta i saluförandet. Kommittén anser att producentorganisationerna kan spela en viktig roll i detta sammanhang, och därför bör de stödjas. För att möjliggöra detta anser EESK att kommissionen och medlemsstaterna bör fokusera sina insatser på en attitydförändring hos fiskarna när det gäller dessa frågor.

4.1.2.6 EESK stöder kommissionens förslag att utarbeta en uppförandekod för fiskhandel i EU och att främja en miljömärkning när debatten i denna fråga – som kommittén nyligen yttrade sig om – väl avslutats.

4.1.2.7 Kommittén anser att den långsiktiga åtgärd som kommissionen nämner sist i sitt meddelande, nämligen att främja forskningen om bränsleeffektiva och miljövänligare fiskemetoder, är av grundläggande betydelse. Vi hoppas följaktligen att de finansieringsgarantier som kommissionen nämner i sitt meddelande kommer att genomföras och att de projekt som fiskerinäringens branschorganisationer presenterar – liksom utvecklingen av olika teknikplattformar för fiske – kommer att få största möjliga stöd.

4.1.2.8 Eftersom den nuvarande situationen när det gäller bränslepriset i EU förefaller oåterkallelig, anser EESK att det är mycket viktigt att bedriva forskning på samtliga de områden som anges i meddelandet. Framför allt anser kommittén att det är nödvändigt när det gäller produktionen av förnybar energi och utvecklingen av en praktisk tillämpning av nya biobränslen samt en förbättring av energieffektiviteten. Därför efterlyser vi ekonomiskt stöd från kommissionen och medlemsstaterna till de projekt som presenteras av fiskerinäringens organisationer.

Bryssel den 14 september 2006

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND